

ИНФОРМАЦИОННАТА СИГУРНОСТ - НЕИЗСЛЕДВАНИТЕ ТЕРИТОРИИ НА XXI ВЕК

“Не трябва да се забравя, че няма нищо по-трудно и по-съмнително по отношение на успеха от въвеждането на нови уредби. ... Не съществува нищо по-трудно от това да се поеме задължението за ръководство, или по-голяма несигурност в неговия успех, отколкото да се вземе инициатива за запознаване с новия ред на нещата.”

Николо Макиавели¹

Някога, много далече в миналото, може би преди зараждането на човешката цивилизация, някакво събитие е програмирало любопитството и амбицията като онтологични свойства на човека. Именно тези свойства го изправиха в края на XX век пред предизвикателствата на вселената и го извадиха от сгушения, закътан свят на ранната индустриална ера. Отрекъл се от много догми, той създаде уникално по своята природа глобално информационно пространство, в което мощна експлозия от символи, идеи, концепции и модели захрани двигателите на Земята цивилизация.

Днес малцина си задават въпроса реални ли са те или не. Сега гледаме на нещата прагматично. Когато тези символи, идеи и концепции престанат да ни бъдат полезни, ние ги изхвърляме в призрачния свят на информационните хранилища, докато някой чистач не унищожи техните забравени носители. Всички общества, които някога са съществували на Земята, са оставили своите паметници и артефакти. В тях е вложено цялото умение, цялата артистичност на човешката личност. Нашите родители, деди, прадеди, са се научили да събират и анализират информацията, характерна за всеки отделен период на развитие на обществото, като са я използвали за да го усъвършенстват. На тази основа лидерите на нацията

¹ Николо Макиавели, *Князът*, Превод на П. Драгоев и предговор от проф. П. Бицили, изд. Христо Г. Данов, София, 1932 г., стр. 30

са формирали светоглед, който им е позволил да изповядват, градят и пазят социалните модели на обществото. В следите от тяхната държавническа мъдрост можем да открием онези непреходни човешки ценности, които са единствения репер за оценка на границата между илюзиите и реалностите на нашето бъдеще.

Днес уникални нови виждания за бъдещото развитие на човешката цивилизация обещават да подобрят средата на нашето съществуване. Тези виждания имат потенциала да предизвикат глобални промени, които съществено надминават по мащабите си трусовете от разпадането на “двуполусния” модел. Именно те трябва да се анализират и прогнозираат, тъй-като предизвикват редица тревожни явления и процеси. Особена актуалност сред тях придобиха проблемите на информационната сигурност, превърнала се в един от основните проблеми на нашето време.

Информационната сигурност като отделно изучавана и преподавана област на науката се появи за първи път в учебните програми на редица колежи и университети в САЩ, Русия, Китай, Япония и Западна Европа в началото на деветдесетте години. С нарастваща скорост се създават множество катедри, факултети, школи, лаборатории и даже институти по информационна сигурност и информационна война. Опитите за точна класификация на теорията по този въпрос в съвременната система от знания и крайното определяне на нейният предмет на изследване са в начален стадий, но безусловно са необходими, и както показва практиката, ще продължат с нарастваща интензивност. Както и при много други науки, макар да има множество предложения, днес няма единна общоприета дефиниция за информационна сигурност. Съгласно традиционно прилаганият подход, за сега тя се характеризира само с развитата от нея система от понятия. Сред най-важните от тях са дефинираните в информационното пространство определения за стратегия, политика, превъзходство, мощ, инфраструктура, ресурс, конфликти, сражения, операции, отбрана, сигурност. Чрез тези понятия днес се разкриват основните аспекти на информационната сигурност, нейната същност и съдържание.

В научната литература има редица публикации, обобщаващи и класифициращи акумулираната съвкупност от знания в тази област (така наречените метазнания), които включват издигнатите до днес научни тези и получените научни резултати. Съвкупността от акумулирани научни знания в областта на информационната сигурност днес се класифицират в четири основни групи:

- Информационното пространство на човечеството и неговата еволюция, описано във вид на съвременни възгледи, модели и концепции за информационното общество и насилието в него, както и резултатите от синтеза и анализа на авангардни стратегии и инструментариум за постигане на желаните цели;
- Действащите в информационното пространство глобални фактори, проявяващи се във вид на причинно-следствени закономерности, предизвикващи количествено-качествени промени в обкръжаващата среда и определящи вида на днешните сложни явления и процеси като функция на избраните информационни стратегии на поведение в условията на априорна неопределеност;
- Нова динамично променяща се методология за обработка на информацията, с чиято помощ може да се осмислят и прогнозираат реалностите на днешния свят във вид на ситуации, заплахи и модели на бъдещото общество, насилието в него, информационните конфликти и отражението им върху човешката психика и съзнание;
- Научен инструментариум за работа в информационното пространство, изработен във вид на висши технологии, стандарти и методики за неговото използване от ръководители, колективи и организации.

Непрекъснато нарастващият поток от публикации в областта на информационната сигурност нагледно илюстрира полезността на проведените изследвания, тяхната актуалност и значимост за човешката практика. На тази основа научната общност обособи, разви и свърза в системата на научните знания теорията на информационната сигурност, която днес се дефинира като:

- Система от обществено признати и общоприети възгледи за развитието на човешкото общество и отделната личност в информационното пространство, обединяваща стратегическите цели и средствата за постигането им;
- Концепции и модели за поведение на отделната личност, социалните групи и обществото в това пространство и за гарантиране на тяхната сигурност;
- Методология за обработка на информация и вземане на решения в условията на информационен конфликт, криза и война, във вид на обща технология за ефективно управление на информационните процеси и постигане на информационно превъзходство в рамките на трите императива: ресурс, време и обхват.

Акумулираните до днес модели, методи, алгоритми и технологии за обработка на информация формират теоретичната база на информационната сигурност, която за сега се определя най-общо като приложна наука, изучаваща конфликтите в информационното пространство на човешката цивилизация и методите за тяхното разрешаване, абстрахирайки се от конкретната същност и спецификата на субектите, явленията и процесите и съсредоточавайки се върху основните тенденции на тяхното пораждање, развитие и разрешаване.

Днес всички специалисти, работещи в областта на информационното противоборство, считат за тривиален и общоизвестен фактът, че успешните стратегии на поведение в информационните конфликти се градят на базата на информационно превъзходство в областта на знанията и културата. За съжаление знанието, което специалистите считат за общоизвестно в своите среди и това, което е придобило публичност, са различни неща. Като правило, общественото съзнание изостава от предните фронтове на научната мисъл от 2 до 5 години. Ясно е, че при сегашното състояние на прекъснати връзки между научните общности и практиците постиженията на отделните науки не могат да бъдат използвани като универсални инструменти.

Именно реализацията на тези връзки е главна цел на изследванията и приложните разработки в областта на информационната сигурност. Те се развиват под натиска на острата необходимост от нови, практически полезни концепции и модели за ефективна обработка на информацията. Именно в това направление са концентрирани всички сили, енергия, креативност и съзнание както на световната научна общност, така и на множество ръководители, специалисти и експерти-приложници, без които не може да се изработят конкретни инструменти за гарантиране на информационната сигурност. В това направление са насочени и усилията на авторите на публикуваните в настоящия брой на списанието статии. Обща цел на публикуваните материали е да запознаят читателите с постиженията на наши и чужди специалисти в тази нова научна област, като едновременно осигурят възможност за самостоятелно изграждане и актуализация на техните схващания и концепции за информационна сигурност и изграждане на защита в тази област.